

2012/4
duben



Poutník

časopis Obce unitářů v Brně

POUTNÍK

Obsah čísla 4/2012

Mgr. Jarmila Plotěná:

 Pestrobarevný duben a světlo v nás 1

 Blahopřání 3

Rev. Miloš Mikota:

 Cesta světla nebo cesty světla? 4

Vážně – nevážně

Ivo Koukol:

 Je špína výrazem osobní svobodomylnosti?
 aneb Čistota půl zdraví 19



PESTROBAREVNÝ DUBEN A SVĚTLO V NÁS

To, že duben bude pestrý, předznamenává hned několik významných dnů. Tak hned na 1. dubna, na tzv. Květnou neděli, tedy Pašijovou, zvanou latinsky Dominica in palmis (připomínající dle katolického církevního kalendáře slavný vjezd Ježíše do Jeruzaléma, svátek typický palmovými ratolestmi) se připomíná v občanském životě Mezinárodní den ptactva. Slaví se již od r. 1906 jako vzpomínka podpisu mezinárodní Konvence o ochraně užitečného ptactva. Velký pátek s fialovou smuteční liturgickou barvou a předcházející Zelený čtvrtek se zvykem jíst zelené potraviny jako je špenát apod. k pestrosti tohoto měsíce jen přispívají. A což teprve tradiční Bílá sobota (latinsky sabbatum sanctum nebo magnum) pro křesťany den velkého čištění a bílení příbytků a červené pondělí neboli pondělí velikonoční s pestrými kraslicemi k potěše věřících i nevěřících.

Mezinárodní den boje proti hluku, slavený 11.dubna by měl pomoci ke snesitelnější hlučnosti na naší matičce Zemi, jejíž vlastní (snad zelený nebo jako ona sama – modrý) svátek se koná 22. dubna. Mezinárodní den Země má historii poměrně mladou – od r. 1969. A váže se k němu vznik vlajky Země jako krásné modré planety. Abychom si ji neničili a zachovali dalším generacím, k této osvětě směřují nejrůznější akce (přednášky, filmy, naučné vycházky, pracovní setkání, dílny) po celé republice. Také my v Brněnské obci unitářů Dnu Země budeme věnovat jedno páteční shromáždění (20.4.viz program na zadní straně obálky). Toho dne je shodou okolností právě Mezinárodní den svobody tisku a na 22. dubna také připadá Den proti rasismu. Ten nám říká, že žádná barva pleti nesmí být záminkou k útlaku a nesvobodě.

Po dlouhé mrazivé zimě přeje tedy duben barvám a přímo nás táhne k probuzení do jara – nejen hmotného s pestrými květy. První neděle po prvním jarním úplňku – neděle zvaná Boží hod veli-konoční, v níž si křesťané zpřítomňují vzkříšení Ježíše nám všem poutníkům na duchovní cestě, ať již přicházíme z kterékoliv strany, připomíná, že veškerou pestrost barev života

činí smysluplným ži-té a uvědomované živé Světlo v nás, jehož vědomá Přítomnost všechno temné a nejasné objasňuje, všechno nevědomé dostává do vědomí. Vysvětluje také onu záhadnou prastarou výzvu: „Probud' se, neboť spíš!“

Duben se tak niterně váže k duchovnímu poselství J. A. Komenského (28. března 1952) – učitele národů, který svým dílem přinášel Světlo poznání všem lidem nejen tehdejšího křesťanského světa. Komenského životu a dílu věnujeme proto převážnou část našeho dubnového čísla a zároveň je vzpomínkou na br. Rev. Miloše Mikotu. Také v duchu Komenského

NA NAŠEM DUBNOVÉM VALNÉM SHROMÁŽDĚNÍ BRNĚNSKÉ OBCE SI PŘIPOMENEME, ŽE :

**“VŠICHNI NA JEDNOM JEVIŠTI VELIKÉHO SVĚTA
STOJÍME A COKOLI SE TU KONÁ, VŠECH SE TÝČE.”**

S přáním procitnutí do jara

Jarmila Plotěná



BLAHOPŘÁNÍ

všem členům i přátelům Brněnské obce unitářů, kteří se
narodili v dubnu



VŠE NEJLEPŠÍ!

- 7.4. Pavel Padalík
- 14.4. Miloš Kopřiva
- 16.4. Miloš Kamenický
- 17.4. Hilda Adamová-Kopecká

Rev. Miloš Mikota

CESTA SVĚTLA NEBO CESTY SVĚTLA?

ÚVOD

/podle staršího úvodu ke Komenského panharmonii/



Byli jste někdy v zámecké galerii v Moravském Krumlově?

Byli? Nebyli? Chtěl bych vám připomenout, že v této zámecké galerii se nachází sbírka monumentálních obrazů Alfonse Muchy. Představují výjevy z českých a slovanských dějin. Ale i v zámecké kapli nacházíme obrazy. Vedle obrazů Jana Miliče z Kroměříže, Přemysla Otakara II., Petra Chelického a jiných nacházíme zajímavý obraz

Jana Amose Komenského.

Komenský tu sedí v křesle na břehu moře. Před ním na písečném přesypu stojí rozsvícená lucerna. V pozadí je zšeřelý Amsterdam s probleskujícími světly na lodích a oknech domů. K sedícímu Janovi Amosovi se přibližují jeho přátelé, kteří s ním sdílejí trudný osud exulantů.

Je 15. listopad roku 1670. Jan Amos Komenský umírá. Světlo, které rozžehl, dosud svítí. Alfons Mucha nazval svůj obraz „Plamínek naděje“. Na tento neobyčejně působivý symbol jsem si vzpomněl, když jsme vracejíce se z kongresu IARF v Holandsku /1981/ s br. Dr. Kafkou zastavili v Naardenu a stanuli v hluboké úctě ve valonském kostele na místě, kde byl Jan Amos Komenský pohřben.

Pomyslel jsem si v duchu, zda ještě svítí to světlo, které rozžehl tento náš velký exulant?

A jaký je v současné době vztah mezi Komenským a světovým unitářským hnutím?

Najednou jsem uviděl ten Muchův „plamínek naděje“, ale už ne v lucerně, ale viděl jsem ho zářit na symbolickém znaku světového unitářství, na kalichu, který je symbolem služby bližnímu.

Tu jsem náhle pochopil, co máme s Komenským společného. Je to naplnění víry v praxi, „praxis pietatis“ – zbožnost naplňující úkoly každého dne našeho života.

Komenského „Výhost světu“ (Renuntiatio mundi) neznamenal vzdát se povinností a služeb, jež máme konat v tomto svém životě a v tomto světě, ale vyjádřením biblického „buďte ve světě, ale nikoli ze světa“, což sám Komenský vysvětlil tak, že se máme „odříkat veškerého spojení s nepravostmi tohoto světa“.

V duchu Mistra Eckharta nabádá nás Komenský, abychom nepěli na majetku, na statcích a jmění, abychom se vzdali žádostí a nemilovali rozkoše, ani slávu či moc nebo proslulost. To vše náleží pouze Bohu a my máme ve všem konání a usilování projevovat lásku a pokoru. Ten plamínek na kalichu znamená lásku, bez ní by nebyla možná ani služba člověku.

Komenský miloval svou vlast, kterou musel opustit, ale miloval také lidstvo. A i když v tom tehdejší rozděleném světě stál na straně protestantské, věřil, že v budoucnosti působením jeho pansofie a uceleného systému výchovy a výuky od mateřské školky až po vzdělání univerzitní dojde i k panharmonii, k všeobecné spolupráci mezi lidmi a národy, které již nepovedou mezi sebou války dle známého citátu z Izaiáše a Micheáše.

Proto je také některými historiky považován za „předchůdce utopického socialismu“ (Nicolette Moutová, Josef Polišenský).

O této budoucí panharmonii zmiňuje se Komenský již ve spisku CESTA SVĚTLA.. PANHARMONIE je pro něho oním trvalým ohněm a plamenem neuhasitelným, který bystří smysly, poznává zákony přírody, Písma a všeho vědění a vede nás do poslušnosti

Pravdy /s velkým P/ a k rozšíření světla. Výsledkem rozšíření světla bude pak všeobecný mír...

Pokud se týče jeho současného světa, byl Komenský velkým realistou. Svůj spis o Všeobecné poradě o nápravě věcí lidských začíná slovy, která by mohla patřit i nám, lidem dvacátého století.

Dejme si ruku na srdce a naslouchejme, co říká Komenský i nám a našim současníkům.

„Obracím se na vás, kteří máte lidskou přirozenost i nečnosti, jež tuto přirozenost potlačují.

Pohlédněte se, prosím, na svět, který se řítí do toho nejhoršího, zhrozme se toho společně...nebo spíše radme, je-li vůbec možno pomoci a jak.

Podívejme se, jak nehodné lidského pokolení jsou ony nesmírnosti, kterých se dopouštíme ve vzájemném styku...

Vlci, medvědi, tygři a jiné zuřivé šelmy žijí svorně s ostatními příslušníky svého druhu...ale my, rozumní tvorové, jak jsme všude n e s v o r n í...

Co je to tady za zuřivost, že se střetáváme všude navzájem?

Útočíme jedni na druhé, i na obyvatele z druhého světa“ (mínil tím pravděpodobně severoamerické Indiány a mohli bychom připojit ještě pro současnou dobu černochoy nejen v USA, ale i v Jižní Africe a další a další obyvatele této planety, kteří jsou mučeni a pronásledováni nebo se stali obětí teroristických akcí, ať už soukromých nebo státních. Komenský pokračuje v té větě takto:)

„a olupujeme, rozháníme a hubíme ty, kteří mají rovněž lidskou povahu!

Velmi hnusná jest rozkoš v á l č i t, na niž si už lidé nešťastně z v y k l i...

Často se divím, (napsal tehdy Komenský) co dohání lidi k té hlouposti, že se tak velikými náklady (a ty neustále rostou), zkoumáním a s tak velkým nebezpečím hrnou do vzájemné záhuby.

Obzvláště hnusné je to, že se sotva kdo více sváří, sotva kdo trpčeji nenávidí a s touto nenávistí bojuje, jako právě ti, kteří věří, že mají náboženství tolika božími zjeveními utvrzeno.

Avšak lidem sluší lidskost a mírnost a všechny spory je možno skoncovat řádně vedeným soudem.“ (Job 34,4)

Komenský tak předznamenal zřízení mezinárodního soudu v Haagu (1981).

Roku 1667 (nebo kolem té doby) si Komenský zapsal do Výzev Eliášových úvahu o tom, proč by „k o l e g i u m s v ě t l a“, počátek obrození celé lidské společnosti, mělo mít sídlo v Amsterodamu. Dával zřejmě přednost republice před monarchií.

Za svého krátkého pobytu v Anglii v letech 1641-1642 poznal Komenský těžkosti a problémy parlamentní monarchie. Vždyť právě neshoda mezi parlamentem a králem Karlem I. způsobila, že Komenský nebyl pověřen reformou anglického školství, ačkoli se o tom před tím uvažovalo. Trojice cizinců Jan Amos Komenský, Samuel Hartlib a Jan Dury (Duraeus) byla hodnocena pozdějšími historiky různě. Trevor-Roper je pokládá za „cizí ideology“, kteří vytvořili program parlamentní opozice proti králi před rokem 1640. Na jiném místě obviňuje Komenského z toho, že svou bláhovou náklonností vůči Švédsku způsobil zkázu Lešna, pak mu vytýká, že odmítl Cromwellovu nabídku na přestěhování českých exulantů do Irska (my dnes víme, že to bylo velké štěstí, že tak neučinil) a nakonec tvrdí, že prý Komenský ve stáří začal pochybovat o vlastních chiliastických předpovědích. (Škoda, že tak významný historik, za jakého se považuje Trevor-Roper, neví, že to byly předpovědi hlásané Kotterem, Drábíkem a Poniatowskou, které Komenský zveřejnil ve spisech „Světlo v temnotě“ a „Světlo z temnot“.

(pozn.: Literatura: H.R.Trevor-Roper: Religion, the Reformation and Social Change, London 1967, s.IX., s. 292)

Ani Robert Boyle, (Boylův slovník naučný) a stejně i Arnold a Maresius neměli pro Komenského pochopení.

Zdálo se tedy, že slova filisofa G.W.Leibnitze, vyslovující víru v Komenského dílo i v jeho budoucnost jsou výjimkou. Nicméně byla často citována, že bych je ani nemusel opakovat. Ale přece jen slyšte:

„Nadejde, Komenský, čas, kdy zástupy
šlechetných (lidí) budou ctít, cos
vykonal sám, (budou) ctít i tvých

nadějí sen.“

Anglická historička 16. a 17. století profesorka Frances Yatesová vidí „trojici cizinců“ jinak než Trevor-Roper. Vidí v nich moudré muže, kteří chtěli reformovat anglické školství, ale kteří také usilovali o vytvoření „neviditelné koleje“ předních mudrců světa. Domnívá se (Yatesová) – zda správně či nesprávně, nevím – že tito tři cizinci byli inspirovaní rosikruciónskými manifesty, o kterých se zmiňuje Komenský již v Labyrintu světa. Četl je pravděpodobně již v rukopise (1610, kdo mu je asi opatřil?). FAMA FRATERNITATIS byla vytištěna poprvé v r. 1614 a Konfese FRC 1615. Snad za studií v Herbornu či později v Heidelbergu, kde také získal (1614) rukopis Koperníkova díla „O obězích nebeských sfér“.

K manifestům FRC, stejně jako k rakouskému katechismu a k dílu Koperníka stavěl se Komenský zprvu záporně. V pozdějších letech změnil svůj názor anebo se již nevyslovoval záporně, nýbrž spíše tolerantně.

Faktem je, že Samuel Hartlib byl podobně jako Thomas More a Francis Bacon (Utopia a Nová Atlantis) autorem utopické knihy nazvané „MAKARIA“, kterou věnoval anglickému parlamentu a než přišel do Anglie (1628), byl členem tajné společnosti, zvané „ANTILIA“ a byl proto pokládán za tajného rosikrucióna.

Jako zajímavost mohu uvést, že někteří autoři píšící o rosikruciónství (např. Peuckert) nazvali knihu „VIA LUCIS“ (CESTA SVĚTLA) Komenského „FAMOU“, čímž jasně naznačili analogii s rosikruciónskými ideály.

Profesorka Yatesová, jako Angličanka, činí ještě další závěr. Tvrdí, že to, co bylo ve střední Evropě nazýváno rosikruciónstvím, rozvíjelo se v Anglii pod jménem „baconianismus“. Novodobí rosikrucióni, organizátoři tzv. řádu AMORC (Ancient Mystical Order of Rosae Crucae) v Kalifornii, kteří mají sídlo v San José, tvrdí že hlavou evropských rosikruciónů byl Francis Bacon Verulámský. Ale to je stejně sporné jakož i to, zda byl či nebyl autorem FAMY a KONFESE (Francis Bacon 22.1.1561- 6.4.1626).

Také Komenského přítel Jan Valentin Andreae, kterému bylo v té době 24 let, není asi jejich autorem, ač napsal alchymistickou romanci „Chemická svatba Kristiana Rosekreutze“ (1616). Prof.

Yatesová cituje jakéhosi A. Fabricia (z r. 1698), který prý se dověděl, že skutečným autorem Rosikruciánských manifestů byl známý matematik Joachim Jungius, kterého si filosof Leibnitz vážil stejně jako Komenského.

Návaznost na tajný řád Bratří růže a kříže naznačuje profesorem Molnárem uveřejněná „slavnostní smlouva“, kterou uprostřed anglických zmatků v březnu 1642 uzavřeli mezi sebou Komenský, Dury a Hartlib (str. 115). Zavazovali se v ní „před boží tváří k vzájemné b r a t r s k é podpoře při usilování o veřejný prospěch celého křesťanstva“. (Dále čteme):

„Slibujeme si, že nikdo z nás před druhem nezatají nic z toho, co podnikne pro dosažení cíle, který sledujeme, ani krok sebetajnější...“

Slibujeme, že si budeme navzájem zachovávat všechnu věrnost nejen při duchovních podnětech k p o k r o k u našich vzájemných snah, ale že se také budeme dělit o vnější podpory časného života, které by mohly utvrdit naše společenství, doplnit nastavší nedostatky a zmírnit malomyslnost.

S majetkem i s prací budeme jednat, jak se sluší na d ů v ě r - n é b r a t r y a na pravé údy v Kristu.

Svobodně se také zavazujeme, že se budeme v naprostém přátelství napomínat při omylech a že neponeseme bolestně vzájemné napomenutí, i když bude snad příkřejší, ať už jeden od druhých dvou, nebo druzí od jednoho.“

Komenský na tuto dobu vzpomíná ještě rok před svou smrtí (1669 s. 119-127 O sobě). Uvedu jen onu závěrečnou část, popisující nezdar zamýšleného díla v Anglii. Komenský píše: „Neboť, když se král vrátil ze Skotska a parlament se znovu sešel do Londýna k zasedání, tu nejprve se zdálo dobrým znamením, že náš ochránce biskup linkolnský se stal arcibiskupem yorským a parlament nám dal několikrát připomenout prostřednictvím hlavně Chenea Culpepera, muže urozeného, abychom byli připraveni, že bude ustanovena ze středu parlamentu komise moudrých mužů, aby provedli šetření o celé záležitosti... a učinili rozhodnutí....“

Ale jediný nešťastný den, přinášející zprávu o irském krveprolití a o válce tam vzniklé, rozmetl všechny plány. Ztracena byla celá

zima až na to, že jsem – chtěje se zavděčit různým horlivcům dychtivých poznat obsah našich plánů – napsal rozpravu pod názvem „C e s t a s v ě t l a“ (atd.) vytištěnou (později) v Amsterdamu roku 1668.“

Úryvek z CESTY SVĚTLA je uveden na stránkách 146-148 (JAK O SOBĚ) a je nadepsán:

JAK BYLY RŮZNÝMI ZPŮSOBY HLEDÁNY LÉKY NA LIDSKÉ ZMATKY, ALE ŽÁDNÝ DOSTI ÚČINNÝ NEBYL DOSUD NALEZEN

Začíná takto:

Pokud jde o lidi, neklesl lidský rod nikdy tak hluboko, aby aspoň někteří nepoznávali obecnou zkázu, neučili ji poznávat jiné a nestarali se také o léky, pokud to bylo možné. Můj názor je tento: (praví Komenský)

Kdyby někdo mohl nahlédnout do myšlenek, slyšet řeči, číst spisy a uvažovat o činech všech moudrých lidí, kteří od počátku světa žili, sotva by našel něco jiného než zkoumání neduhů lidského rodu a hledání různých léků proti nemocem, ačkoli se to dalo vždy s menším úspěchem, než bychom si přáli. To dosvědčují nářky mudrců i věc sama. Neboť většině lidí, kvůli nimž se oni rozumnější trápí, vzdychají a potí, jsou jejich snahy lhostejné, ba dokonce ani nechtějí poskytovat pomoc těm, kteří ji hledají...”

Uvádí pak sedm (7) pokusů, „jaké byly a proč zůstaly bez úspěchu:

- 1) stesky a nářky a snaha pohnout lidi k nějakému sebezpoznaní nebyly úspěšné pro poštilost lidí, kteří se posmívají stejně pláči jako smíchu oněch moudrých...
- 2) dobré rady filosofie, která je lékem ducha a světlem blaženosti, prospěly málokterým a málo...
- 3) zákony – JAK: Ačkoli to je vhodný prostředek pro zachování vnějšího řádu, nemá to žádnou moc k odstranění vnitřního neladu...
- 4) tresty pro rušitele zákonů... jen poněkud tlumí vnější násilí, které nemůže být úplně odstraněno, což dostatečně dosvědčují žaláře, kůly, šibenice, jež sotva kdy zahálají...

- 5) válkou napadali mocní celé národy, ujařmovali je, podrobili své vůli a snažili se zavést jakýsi jediný řád... ale vždy s větším nezdarem, jak ukazují zkušenosti až po naše dny. Protože lidské mysli vrozenou lásku ke svobodě, k níž se cítí být stvořena, nelze natolik vymýtít aby se jí znemožnilo hledat východisko a osvobodit se důvtipem nebo silou, kdekoli a jakýmikoli prostředky se cítí být obklíčena a spoutána. Z toho nezbytně plyne odpor, zápolení a odboje, kdekoli se do vlády nad lidmi přiměšuje něco násilí.
- 6) přijatelnější cestou je ustavení sekt, kde jistě množství lidí buď ze stavu politického, náboženského nebo filosofického se shoduje na nějakém společném dobru, když mezi sebou sjednali určité úmluvy a k němu společně, buď aby je hledali nebo chránili, spojují (své) rady a svědomí. Zde totiž, protože se věci konají dobrovolně, je všechno pevnější, jen jestliže to, k čemu se sjednocují není opravdu nic jiného než společné blaho a je-li způsob jeho hledání náležitý. Ale protože v tom obojím namnoze bývá lidská moudrost slepá, stává se, že také tato cesta k odstranění zmatků bývá neúčinná. Zakládají se totiž sekty proti sektám a zatvrzují se jedni proti druhým tím více.
- 7) jestliže ti, kterým se nepořádek hnusí, opouštějí lidskou společnost a ukrývají se na pouštích nebo v jiných samotách. Tímto způsobem se totiž starají o sebe, ne o společnost.

Svět zůstává zahalen temnotou, ale právě na to naříkáme a na toto tak veliké zlo – veřejnou temnotu – hledáme léky“.

Prof. Molnár uveřejňuje ještě další část z CESTY SVĚTLA, ve které se „plněji objasňuje trojí účel univerzálního s v ě t l a, aby v něm všichni mohli vidět všechno veskrze.

„Aby tedy naše mysl nemohla sama sebe tak hloupě dále klamat, má jí být skutečně z l o stavěno na oči, aby se musela hrozit a odvracet od věcí, které jí určitě přinese jistou záhubu. Zkrátka neznalost je sama o sobě zlem, protože je temnotou.

Znalost, i zla, je dobrá, protože je s v ě t l e m. V některých případech však, protože jsme narušeni, je lepší něco nevědět...

Když pak radíme, aby se všichni podíleli na tomto konečném s v ě t l e , nechceme tím, aby řemeslníci, sedláci a ženy se cele věnovali knihám, ale aby nikdo z nich se nezanedbával v tom, co je potřebné všem. Například, aby nikdo nebyl hloupě neznalý sebe, tvorstva a Boha; mimo to, aby se každý vzdělal pro své zvláštní povolání, aby ti, kdo někoho řídí, uměli řídit nebo vládnout a ti, kdo jsou podřízeni, uměli býti podřízeni nebo ovládáni.

Všichni, pravím, mají být učeni lidským věcem, protože jsou lidé, božským věcem, protože jsou obrazem božím, věcným věcem, protože jsou čekateli věčnosti. Jinak by zajisté bylo lépe narodit se zvířaty, protože věc, která se sama zvrhla, stává se sama horší než věci špatné:“ (Via lucis, 1668)

Komenský měl zajisté na mysli konkrétní situace, které zažil ve svém životě, snad i nešťastnou volbu Fridricha Falckého za českého krále a bláhové očekávání, že českému povstání pomůže anglický král Jakub I., otec Fridrichovy manželky Alžběty. Možná, že měl na mysli zklamání nad sirotkem vdovy Arnoldové, kterému dal takové vzdělání, že v 15 letech byl ustanoven učitelem a později profesorem na univerzitě ve Franekeru v Holandsku. Zklamán byl proto, že tento Mikuláš Arnold obvinil Komenského, že způsobil pohromu Lešna, ba dokonce, že je ateistou. Obě obvinění byla pochopitelně falešná.

Stejně tak falešné a nesmyslné bylo líčení rakouského historika Josefa Hormayera z Hortenburku (1782-1848) o vztahu Komenského k Antoinettě Bourignonové: prý se vzájemně považovali za nadpozemské bytosti a domnívali se žít v nebeském spojení.

Prohabsburský historik chtěl pošpinit světlou památku Jana Amose Komenského a když nemohl jinak, vyzdvihl jeho vztah k relevacím, věštbám a k ženě o 24 let mladší než byl J. A. Komenský. Bourignonové bylo 50, když poznala Jana Amose, bylo mu 74.

Proč připomínám tuto skutečnost (poměrně málo známou)? Pro její velký význam, jak se domnívám, pro Komenského, pro jeho práci a konečně i pro každého z nás. Poukazuje na vztah muže a ženy, který může být různý, ale měla by v něm být vždy úcta k druhému pohlaví. V tomto případě jde o duchovní přátelství, které je opravdu vzácné.

V Katolických novinách vyšel někdy ke dni žen článeček „Poslání ženy“, který se odvolával na Komenského „Informatorium školy mateřské“. Čteme v něm:

„Jeho (Komenského) spisek je moderní i dnes, třeba byl napsán před (více než) 300 lety. Žena život dává, ochraňuje a udržuje. V tom ji nemůže nikdo nahradit. Mnohé také hodnotí jinak než muž. Má jiný, osobitý přístup k věcem.

Vlastní poslání ženy spočívá v doplňkové kategorii a kompenzaci mužského prvku rozumu a moci. Plnost lidství nemá ani muž, ani žena. Oba jsou na sebe odkázáni. Jejich vzájemná neúplnost a dílčí zaměřenost není k dualistickému antagonismu, nýbrž k vzájemnému obohacování a naplnění za účelem vyšší řádové jednoty a funkční harmonie. Nejdůležitější úlohu hraje psychické (duševní a duchovní) ženství, které je životně potřebné a nenahraditelné.“

Ač tedy výjimečné, je duchovní přátelství mezi mužem a ženou velmi důležité a plodné v oblasti literatury, umění a vůbec tvůrčí práce. (Příklad : Anna Pammrová a Otokar Březina. Rád vzpomínám na své rozhovory se sestrou Boženou Neumannovou z Bílovic před více než 50 lety.)

Přátelství nám dává chuť a odvahu mít rád i ostatní lidi a pomáhá nám k dobrému vztahu v našem životním prostředí.

O Antoinettě Bourignonové prohlásil Jan Amos těsně před svou smrtí v roce 1670 svým přátelům:

„Vše, co vím, je ovoce pilnosti, ovoce lidského díla, ale Bourignonová má zvláštní dar moudrosti jenž pochází bezprostředně od Boha.“

A ona, která Komenského přežila o 10 let, napsala o kacěrovaném a pomlouvaném Janu Amosovi, že

„nepoznala do té doby muže při veliké moudrosti tak s k r o m n é h o, muže p o k o r n é h o srdce. Zemřel zajisté v milosti Boží.“

Antoinette Bourignonová byla ve své době opravdu ženou neobyčejnou, která udělala tolik dobrého k odstranění utrpení svých bližních, že mohla být prohlášena za svatou, kdyby nebyla pronásledovaná jako kacířka, mystička, pietistka, léčitelka. Tato francouzská šlechtična se uchýlila před pronásledovateli do stejného měs-ta jako Jan Amos Komenský, do Amsterodamu. Zde si

vytvořila ja-kýsi filosoficko-náboženský kroužek, ale odmítla návrh Komenského přítele Serraria k založení nábožensko-filosofické společnosti, která by vlastně byla novou církví, protože ostatní zahynou.

Bourignonová se rozešla se Serrariem a když se jí Komenský zastával, rozešel se Serrarius i s Komenským.

Serrarius (Serrurier) Pierre 1600-1669 byl známý chilista francouzského původu, ale narozený v Londýně. Po studiích v Leidenu a duchovním působení v Middelburghu se usadil v Amsterodamu, kde se spřátelil s Janem Amosem a přeložil jeho obranu proti Maresiovi do holandštiny. Stýkal se s mennonity (pacifistickými novokřtělci, kteří získali své jméno po Mennonovi Simonovi (1496-1561), kdysi fríském kat. knězi, od r. 1535 hlasateli nenásilí, křtu dospělých a majetkového společenství) a také Antoinettou Bourignonovou.

Pro vážnější zájemce o dějinná fakta připojuji životopis této významné ženy:

A.B. se narodila v r. 1616 v rodině drobné katolické šlechty. Jako dítě byla velice ošklivá, takže se jí rodiče chtěli nějak zbavit. Dali ji pravděpodobně do klášterní školy, kde vyrostla v docela pohlednou dívku, ale byla anebo se snad zdála být vždy nějak zvláštní.

Když ji rodiče chtěli provdat za staršího, ale bohatšího šlechtice, vzepřela se tomu a aby tomu sňatku unikla, vstoupila do kláštera. Dlouho tam však nevydržela (vždyť víme, že ve všech klášterech nebyly podmínky stejné. (Viz Diderot: Jeptiška, aj.), odešla do lesa, kde žila nějaký čas jako poustevnice. (Na tehdejší dobu něco značně neobvyklého.)

V poustevně prý dostala vnuknutí, slyšela hlasy jako Jean d'Arc, aby udělala něco pro nemocné a starobou choré lidi.

Z peněz, které před tím zdělila, postavila nemocnici a později založila ještě klášter s nemocnicí pro opuštěné ženy.

Ačkoli měla v nemocnici lékaře a ošetřovatelky, ujímala se sama beznadějných případů a mnohé nemocné vyléčila svou duchovní silou. Snad měla dar magnetismu, léčila však nejen tělo,

ale i duši. Duchovní léčitelé to neměli nikdy lehké. Nějaký mastičkář ji udal a obvinil z čarodějství. Aby se vyhnula útrpnému právu inkvizičního mučení, musela Bourignonová co nejrychleji z Lutychu zmizet.

Od roku 1656 měla útočiště v Amsterodamu, kde vydala přes dvacet svazků vlastních filosoficko-náboženských traktátů. Její názory byly velice blízké názorům unitářským, bližší než názorům Komenského.

Hlásala, že jenom popřením svého sobeckého „já“ se člověk dostane k plnému a přímému styku s Bohem. Vnitřní osvícení z daru božího nelze ani slovy popsat.

V jednom ze svých dopisů odpovídá na otázku h ř í c h u :

„Žádáte mne, abych vám vypsala, jak veliký je v lidstvu rozvrat pro hřích. Mé pero není s to vypsati, co žádáte, neboť zkáza je nesmírná. V mnohém ohledu shledáte, že duch lidský zůstává až za d u š í z v í ř a t a poklesl pod hodnotu mnohých zjevů přírodních, jímž člověk má vládnout. V mnohém ohledu stojí člověk níže nežli zvířata i hmyz, ba i níže nežli rostliny, případně i nerosty. Slunce jej spaluje, voda jej utápí, vzduch jej nakazí, jest podroben zlému vlivu hvězd, zvěř jej napadá a sežírá, rostliny jej omamují a otravují až k smrti.“

Všimněme si, že Bourignonová věří v d u š i z v í ř a t a snad i rostlin a že správně klade za sebe hierarchii hodnot (člověk, zvíře, hmyz, rostlina, nerost). V té době i takový filosof jako Descartes tvrdil, že živočichové nemají duši. Někteří lidé v té době upírali žene duši, a má-li nějakou, říkali, že je odvozena. Bourignonová o hříchu napsala ještě toto:

„Dokud člověk setrvává v nízké sebelásce, nemůže milovat Boha a žije v hříchu. Ničíme, co nám Bůh vštípil v srdce: l á s k u k B o h u ! Místo, abychom jej milovali z celého srdce svého, bouříme se proti němu, proti jeho vůli.

J e ž í š nám dal příklad a kdybychom jej (opravdu a plně) následovali, vrátili bychom se ve stav b l a ž e n o s t i !“

O B O H U napsala, že jedni „přičítají Bohu i to, co je čistě lidského. Druzí nechávajíce, v představě o Bohu, co jest lidem od Boha dáno, upírají však lidem d a r u ž í v a t i i n t u i c e , ačkoli ta je nejznamenitějším darem Božím.“

Jedni druhé vyvracejí a potírají.

Ž E N A, která nikdy nestudovala (kromě nižšího klášterního studia), vykonala mnohem více nežli ti, kteří lidem upírají dar i n t u i - c e, právě proto, že měla onen dar ducha božího, jenž sídlí ve svatostánku lidské duše (R.Vonka).

Bourignonová tvrdila, že žádná církev není řízena Duchem svatým, nýbrž pouze lidé, jednotlivci jsou vedeni Duchem Božím. Na rozdíl od Komenského nedala příliš na důkazy z Písma a tvrdila – a měla v tom jistě velkou pravdu – že citátů z Písma bylo již mnohokrát zneužito. Doslova pravila: (či napsala v dopise)

„Kdo umí zručně užívat citátů z Písma, bývá chvalořečen, získává stoupence a často zcela neprávem.“

V závěru jednoho dopisu přála Komenskému i sobě, čeho je lidem nejvíce třeba (tehdy i nyní) k l i d a m í r !

Je jasné, že Komenský nesouhlasil se vším, co tehdy Bourignonová hlásala. Bral její názory s výhradami. Ale je třeba dodat, že jimi byl přece jen natolik ovlivněn, že se objevují i v jeho posledním spise o VŠEOBECNÉ NÁPRAVĚ VĚCÍ LIDSKÝCH. Její vliv se tu projevuje v naprosté náboženské s n á š e n l i v o s t i. Ty tam jsou marné spory s polskými sociniány. Požadavkem a vizí budoucnosti je univerzální náboženství a všeobecná náprava všelidská. „Všenáprava“ (jak je stručně nazývána) měla se stát (podle prof. Molnára) „duchovní mobilizací k záchraně lidství v lidstvu, aby se lidé konečně začali bát klamů a podvodů ve věcech týkajících se záchranu lidstva.“

(To platí zejména i dnes, např. v ochraně přírody a životního prostředí, a vůbec.)

„Náprava světa budiž dosažena nalezením pravé filosofie, pravého náboženství a pravého státnictví. Správným užitím r o z u m u, svědectvím Písem svatých a zkušeností našich smyslů nechť stoupá dějinný člověk k moudrosti živené v í r o u, l á s k o u a n a d ě j í !

Bude to moudrost vynalézavá, schopná vytvořit mezinárodní kontrolní organizace a instituce s úkolem zaručit, aby se proces (postupné přeměny) zlidšťování světové civilizace nezastavil nebo nezvrátil v opak.“ (Molnár 153-4)



Jan_Amos Komenský

* 28.3.1592

+ 15.11.1670

KOMENSKÝ ve stáří vzpomíná, že „od mládí všechny své síly napřel k hledání jisté a neměnné metody, která by pomohla ozdravení lidstva jako celku.

„Nezoufejte, nejmilejší“, píše na počátku posledního roku svého života. Zavírají-li se dveře partikulární malé české jednoty bratrské, otevírají se dveře j e d n o t y v š e l i d s k é.

Přepych Čechy zahubil, zato chudoba a kříž nemusejí být na újmu, pokud se národ nevzdal svého poslání v r o d i n ě l i d s t v a. „Bratry svými nazývám všechny lidi téže krve, celé pokolení Adamovo, obývající po c e l ě m povrchu Z e m ě.“ (Molnár, s. 279)

Největším s v ě t l e m Jana Amose Komenského pro současný svět je jeho spisek o Všeobecné nápravě věcí lidských, který vyšel až 32 let po Komenského smrti, v r. 1702. Vydání připravil a obstaral exulant Francois Buddeus.

Podle volného překladu R.J.Vonky chtěl Komenský napravovat i samotné křesťanství. V něm se nachází mnoho vnitřních sporů, opírajících se pouze o lidské domněnky o Bohu. „Jednotlivá vyznání jsou porušena a nejednou nahrazují náboženství zvyklostmi. Poznáš-li náboženství lepší, musíš se vzepít staršímu. Mnozí z nás hledají náboženství lepší, ti se musí spojit, neboť na náboženství visí n a d ě j e ž i v o t a. Náboženství má mířit k v ě č n o s t i, nemá uváznout na předpisech, nemá z a t r a c o v a t, nemá vyvolávat sporů a záští. Má zůstat na duchovní půdě. Bu-de-li kdo chtít boží vůli naplnit, ten rozezná, zda které učení je z Boha, či mluví-li jen za sebe. (Jan 17.kap.)

Z téže kapitoly je verš, kterým se uvádí Rakowský katechismus z r. 1605:

„ŽIVOT VĚČNÝ pak jest, aby poznali Tebe, j e d i n ě h o pravého Boha, a toho, kterého jsi poslal, Ježíše Krista.“

Citát z Vonkovy parafráze Komenského pokračuje:

„Kdo chce reformovat náboženství, sám musí začít lépe žít. Lepší náboženství není v lepších obřadech, ale v lepším příkladném životě. Je však mnoho křesťanů bez pravého náboženství. Nedbají, že z j e d n o h o B o h a vycházíme a pocházíme. Náboženství mnohých lidí jsou vlastně preludy nebo prázdné obřady a odtud pochází zpusťování náboženského života. Mnozí vyvíjejí náboženskou horlivost, ale bez vědomí a lásky. Náboženství nemá vyhledávat zázraky a zázračnost, a dále, nesmí ulpět na zevnějškostech, musí se osvědčovat životní cestou, životní prací..nesmí lidské přirozenosti rozumu násilí činiti.

Z náboženské horlivosti pak nesmí vznikat společenské zlo. Náboženská horlivost se musí opírat o dobré vědění a nikoli o nevědění.

Náboženství musí budít a žít naději lepších časů a poměrů. Touto nadějí nás musí naplňovat. Tuto naději hlásali staří proroci, hlásal ji také Tomáš Campanella, dominikán, jenž za to mučen. I já (praví Komenský) hledím tuto naději vzbudit a žít.“

Pokračování v květnu 2012

VÁŽNĚ - NEVÁŽNĚ

Ivo Koukol

JE ŠPÍNA VÝRAZEM OSOBNÍ SVOBODOMYSLNOSTI ? ANEB ČISTOTA PŮL ZDRAVÍ

Mrchy jsou zpravidla zelené, zubaté a potměšile se chechtají. Číhají na nás úplně všude. Tak na nás v reklamách útočí špína a bakterie, dokud je pečlivá hospodyňka nezmasakruje nějakým zázračným prostředkem.

Je tento útok ale opravdu tak nebezpečný?

Za odstraňování špíny, udržování čistoty a hygienu utrácíme obecně spoustu peněz. Za mýdlo se ve světě utratí ročně 24 miliard dolarů, 106 miliard dolarů spolkne praní prádla, úklid koupelen a toalet. Zdálo by se, že tím pádem musíme být nejzdravější lidé, co kdy po modré planetě Zemi chodili. Jak už to bývá, zdání klame.

Lékaři už delší dobu upozorňují na znepokojivě rostoucí počet alergií, které se projevují hlavně u generací vyrůstajících v čistočistém prostředí. V současnosti alergií trpí asi čtvrtina dětí mezi 6–7 lety a je zde předpoklad, že za pár let s ní bude bojovat každý druhý člověk. Neví se, proč alergie nás kosí, ale je zde teorie, že začínáme být nemocní právě kvůli své přílišné čistotě.

Posledním hitem je úchylka zvaná b r o m i d r o f o b i e. Je to úchylka – lidé, kteří jí trpí, mají utkvělou představu, že smrdí! Po-sedlost hygienou už se promítá i do našeho zdraví, zvláště duchovního. Stále častější je výskyt obsedantně-kompulzivní poruchy, zaměřené na stálé a neustálé uklízení. Z ní pak hrozí duševní úchylka, utkvělá představa „já bytost žijící tak čistě“, smrdím. Ano mám bromidrofobii !!!

Výzkumníci z kalifornské univerzity v San Diegu uveřejnili objev bakterie, která žije na lidské kůži a zabraňuje zanícení hojících se ran. Na kůži vydrhnuté mýdlem se jí samozřejmě moc nedaří.

Na univerzitě v Bristolu izolovali bakterie žijící ve špíně na nás – tyto „breberky“ stimulují části mozku produkující serotonin, tj. hormon dobré nálady bez meditací a jiných podpůrných časově náročných metod, které nás opět stojí čas a peníze.

Dějiny špíny

O člověčí hygieně se můžeme dočíst v průběhu dějin v knize Virginie Smithové: Čistota, dějiny osobní hygieny. Dozvíme se tam spoustu nechutných faktů. Například za doby panování francouzské aristokracie lékaři tvrdili, že mytí vodou otevírá v těle póry, kterými se do těla dostávají choroby. Díky této teorii Ludvíka VIII. poprvé vykoupali už v 7 letech. Britská královna Alžběta se myla jednou týdně a její nástupce Jakub I. si pro jistotu myl jen prsty u rukou. Až do 19. stol. byla prakticky celá naše modrá planeta Země nadmíru ušpiněným místem. Pak přišli vědci s mikroskopy, teoriemi o bacilech a po druhé světové válce se lidé začali horlivě mydlit.

Zavedením hygieny jako společenské nutnosti jsme se dokázali zbavit různých nepříjemných nemocí, ale jak to u nás lidí už chodí, snahu jsme přehnali. Zvláště během posledních let už záliba v čistotu hraničí s chorobnou posedlostí. Z koupelen jsme udělali „svatyně“ – jen desinfikované je opravdu čisté a naše děti nejsou v bezpečí, pokud je dvakrát denně „nevymácháte v SAVU“. Náš

imunitní systém se reklamou neřídí a jede si dál v levelu obranyschopnosti nastaveném během staletí prožitými ve svinčiku. Dítě si však strčí do pusy, co najde na podlaze, mezitím se bude mazlit se slepicemi a dalšími parazity prolezlými domácími miláčky. V de-

zinfikovaném prostředí nemá imunitní systém co na práci a není se co divit, že když už se k nějaké záchranné akci dostane, tak zpanikaří. Většina alergií není nic jiného než taková přehnaná reakce našeho imunitního systému.

Reklama na špínu

Důkazy o škodlivosti přehnané hygieny se množí. Výzkumy prokázaly, že dětem zemědělců hrozí jen malé nebezpečí nemocnění astmatem nebo sennou rýmou.

Spolkový institut pro zdravotní ochranu spotřebitele a veterinární medicíny v Německu dokonce vydal prohlášení, že v domácnosti by se neměly používat prací prášky.

Výrobce čistících prostředků Unilever nedávno spustil reklamní kampaň „Špína je dobrá“. Tvrdí v ní, že špinavé děti jsou činorodé a že špína je výrazem osobní svobodomyšlnosti. Kdoví, kdo u nás první začne nabízet svobodu – zdravotně prospěšnou špínu – v rodinném balení, kdo první přijde s duchovní myšlenkou, vizí: čistá duše je i ve špinavém těle???

Závěr

Velkým hitem v hygienické mánii je nanostříbro. Jeho vlákna zatkaná do látky umožňují vyrábět ponožky, slipy s Křemílkem a Vochomůrkou. A co my...???

*Obrázek na titulní straně – Skopec-Býk: J.Plotěná

*Foto Rev. Miloše Mikoty: archiv Unitaria Brno

Obrazový materiál stažený z wikipedie pod licencí “Creative Commons Uvedte autora-Zachovejte licenci 3.0 Unported“

*Foto Slunečnice: Uwe H. Frieser

PROGRAM NA MĚSÍC DUBEN 2012

Shromáždění se konají na ul. Staňkova 18a, Brno, budova OSC a.s.,
3. patro. Doprava: tramvaj číslo 1 a 6 - zastávka Hrnčířská

Středy 17 – 19 hod.:

- 4.4.: Rev. Mgr. Jarmila Plotěná: **SLUNEČNICE - ZDRAVOTNÍ CVIČENÍ,
MEDITACE A ZPÍVÁNÍ MANTER**
- 11.4.: Rev. Mgr. Jarmila Plotěná: **SLUNEČNICE - ZDRAVOTNÍ CVIČENÍ,
MEDITACE A ZPÍVÁNÍ MANTER**
- 18.4.: **CO JE NA NAŠÍ DOBĚ POZITIVNÍ A CO NEGATIVNÍ PRO
OSOBNÍ ROZVOJ? - diskuse**
- 25.4.: Ing. Pavel Sedlák: **MALÝ KURZ POČÍTAČŮ**

Pátky 17 – 19 hod.:

- 6.4.: Rev. Mgr. Jarmila Plotěná: **VELKÝ PÁTEK V NÁS**
- 13.4.: **TAKÉ ZEMĚ MÁ SVÁ PRÁVA – hlas pro Zemi**
- 20.4.: **VALNÉ SHROMÁŽDĚNÍ BRNĚNSKÉ OBCE UNITÁŘŮ**
- 27.4.: Rev. Mgr. Jarmila Plotěná: **VESAK – ODKAZ BUDDHISTICKÉ
MOUDROSTI**

Čtvrtek 18.30 hod.:

- ...4.: Setkání skupiny **ALLAN KARDEC** - (přednes česky)
Téma a datum budou oznámeny týdenním letákem.

Děkujeme všem dárcům za finanční příspěvky na našich akcích.



Obec unitářů v Brně vydává měsíčník „Poutník“ obsahující původní články členů a přátel Unitárie, články z historie unitářství, poezii, aktuality i zábavu.

E-mailová adresa: unitaria.brno@seznam.cz. Viz též www.unitaria.cz.

Pokud si přejete tento program nebo časopis „Poutník“ dostávat e-mailem, sdělte vaši e-mailovou adresu v kanceláři Obce unitářů v Brně.

Redakční rada: Rev. Mgr. Jarmila Plotěná, Mgr. Daniel Novotný,

Ing. Marie Vohlídalová